

سیمای خوبان

توضیحات درس

این درس با اشاره به درس‌هایی از زندگانی ائمه معصوم (علیهم السّلام) در ارتباط با خود، خدا، طبیعت و دیگران، ایشان را به عنوان بهترین سرمشق‌ها معرفی می‌کند.

سال‌ها آرزو داشت که بتواند در مزرعه‌ی امام کاظم (علیه‌السّلام) مشغول به کار شود؛ او می‌دانست که آن حضرت درآمد کشاورزی خود را در اختیار فقیران قرار می‌دهد. هنگام نهار، سفره‌ی بزرگی پهن شده بود و همه‌ی کارگران دور آن نشسته بودند، اما کسی دست به غذا نمی‌برد. گویا منتظر کسی بودند. چند لحظه‌ای گذشت که امام با لبخندی بر چهره و با گفتن سلام وارد شد و در گوشه‌ای از سفره نشست. باورش نمی‌شد! آیا امام با کارگران خود بر سر یک سفره می‌نشیند؟ امام نام خدا را بر زبان آورد و همگی مشغول خوردن غذا شدند. بعد از پایان غذا، امام خدا را شکر گفت و سپس رو به کارگران کرد و فرمود: اگر ممکن است کمی بنشینید، مشکلی پیش آمده که می‌خواهم در مورد آن با شما مشورت کنم. او رو به سوی امام کرد و گفت: آیا شما با این علم و مقام می‌خواهید با ما که کارگران شما هستیم مشورت کنید؟ امام کاظم (علیه‌السّلام) با مهربانی نگاهی به او کرد و فرمود: شاید خدا به ذهن شما چیزی بیاورد که راه‌حل این مشکل باشد. این رفتار، عشق و علاقه‌ی او را به امام بیش‌تر کرد. تازه فهمید که چرا خداوند ایشان را امام و پیشوای مسلمانان قرار داده است.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با سیره رفتاری امامان و ادای احترام نسبت به ایشان
- ۲- الگوگیری از پیشوایان دین در زندگی فردی و اجتماعی

انتظارات

- ۱- بیان ویژگی‌های رفتاری امامان و ادای احترام نسبت به ایشان

۲- تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین

۳- آشنایی با پیام قرآنی درس

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- در تدریس این درس می‌توان از موقعیت‌های پیش آمده در مدرسه، استفاده نمود. موقعیتی واقعی یا فرضی از اختلافی که بین دو دوست پیش آمده است و بحث و گفت‌وگو دربارهٔ عوامل به وجود آورندهٔ این وضعیت و عواقب و راه‌حل‌های آن می‌تواند از آن جمله باشد. مثلاً قهر کردن دو دوست به علت خطایی که یکی از آنها مرتکب شده، یا دوستی و صمیمیتی که به علت بی‌توجهی و توقعات بی‌جا به ناراحتی تبدیل شده است و مواردی نظیر آن.

۲- استفاده از داستان‌ها، تصاویر و یا حتی پخش کارتون‌هایی که بیانگر رفتارهای پسندیده یا ناپسند باشد، می‌تواند شما را در دستیابی به اهداف درس، خصوصاً در حیطه نگرشی یاری کند. شما می‌توانید با استفاده از این قالب‌ها فضایی ایجاد کنید تا دانش‌آموزان دربارهٔ مشکلاتی که این گونه مسائل در زندگی افراد (به ویژه دانش‌آموزان) به وجود می‌آورند با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

۳- یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی، ایجاد مسئله در ذهن دانش‌آموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل کردن آن است.

در این راستا می‌توان برگه‌هایی با محتوای زیر میان آنها پخش نموده و از آنها بخواهیم پاسخ‌های مناسبی ارائه نمایند.

نمونه ۱: گذشت یعنی: «نادیده گرفتن اشتباه‌های دیگران و بخشیدن آنها»

زیباترین زیبایی‌ها، گذشت در هنگام خشم است. بیشتر مردم هم می‌گویند گذشت شیرین است.

به نظر تو هم گذشت شیرین است، چرا؟

فکر می‌کنی چند بار باید گذشت کرد؟ چرا؟

گذشت بهتر است یا تلافی کردن؟ چرا؟

نمونه ۲: می‌دانی که خشمگین شدن یک چیز طبیعی است. ولی خیلی مهم است که وقتی خشمگین شدیم چه رفتاری را انجام

بدهیم یا ندهیم؟ نظر تو چیه؟

نکته ۱: چنین فعالیت‌هایی به صورت جمعی یا فردی درون یا بیرون مدرسه قابل اجراست.

نکته ۲: انتخاب مسائل مورد بحث باید مناسب با دانش‌آموز باشد و اگر او برداشت صحیحی از آن مفهوم اخلاقی ندارد، در

درجه اول باید در زمینه مفهوم آن، دانش‌آموزان را به فعالیت ذهنی واداشت.

۴- در هر کلاسی به طور مثال ۳۲ نفره، می‌توان از ۳۲ صفت خوب که در بچه‌ها

وجود دارد استفاده کرد. سپس درس سیمای خوبان را با سلام به همهٔ خوبان کلاس آغاز

می‌کنیم و در لابه‌لای تدریس و بیان ویژگی‌های رفتاری ائمه معصومان (علیهم السلام)، از

رفتارهای پسندیده هر یک از دانش‌آموزان استفاده نموده و در آن رابطه صحبت می‌کنیم.

به طور مثال: مریم خوشروی من، فاطمه دختر باگذشت من، مینا دختر صبور من، زهرا

دختر مهربان من و ... همه بچه‌های کلاس در این برنامه شرکت داده می‌شوند و در نهایت،

تابلویی در کلاس به نام «سیمای خوبان کلاس ششم مدرسه.....» نصب می‌گردد:

عکس

نام و نام خانوادگی: مریم رحمانی

صفت نیک: باگذشت

۵- با توجه به ساختار داستانی درس، می‌توان از چند نفر از دانش‌آموزان خواست تا با هماهنگی قبلی، متن داستانی ابتدای درس را طی نمایشی به اجرا درآورند^۱.

۶- یکی از مواد آموزشی مناسب در این زمینه، این است که از دانش‌آموزان بخواهیم الگوهایی از زندگی معصومان (علیهم‌السلام) یا پیروان ایشان را به صورت نمایش‌نامه ارائه دهند. همچنین آنها می‌توانند این نمونه‌ها را به صورت انشا در کلاس عرضه کنند. در این راستا استفاده از کتاب «داستان راستان» اثر شهید مرتضی مطهری توصیه می‌گردد.

فعالیت‌های پایان درس

گفت‌وگو کنید

دانش‌آموزان جهت تمرین اهداف نگرشی و رفتاری درس، به این فعالیت پاسخ می‌دهند. «بهترین برخورد» با مراجعه به سیره ائمه علیهم‌السلام قابل تشخیص و تعیین است.

پیشنهاد

این فعالیت همانگونه که از نامش پیداست، صرفاً جنبه پیشنهادی و نه لزوم را داشته و جهت تقویت اهداف درس در هر سه حیطه دانشی، نگرشی و رفتاری کارکرد می‌یابد.

روزنامه دیواری

این فعالیت به صورت گروهی و با برنامه‌ریزی از پیش تعیین شده صورت می‌پذیرد. معلمان گرامی می‌توانند دانش‌آموزان را در برنامه‌ریزی هر چه بهتر این فعالیت کمک کنند. توجه به این نکات می‌تواند برای شما بسیار مفید باشد:

• در صورت امکان بهتر است موضوعات انتخابی دانش‌آموزان تکراری نباشد.

- روزنامه دانش‌آموزان می‌تواند شامل این بخش‌ها باشد: سیر اجمالی از زندگی امام، داستان‌هایی از زندگی ایشان، شعر و مسابقه درباره امام، ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری از امام و احادیث و سخنان امام علیه‌السلام.
- دانش‌آموزانی که بهتر می‌توانند کار روزنامه دیواری را انجام دهند در یک گروه قرار بگیرند و در گروه‌ها بخش شوند.
- ترکیب اعضای گروه به صورتی باشد که با کمک یکدیگر بتوانند کارهای مختلفی که برای آماده سازی یک روزنامه دیواری لازم است انجام دهند (مانند: انتخاب و تدوین محتوا، نوشتن مطالب، ترسیم و زیبا سازی روزنامه و...).
- خوب است با همکاری مدیر مدرسه، برای بهترین کارها تشویق مناسبی در نظر بگیرید.

کامل کنید

رمز مسابقه: «اطاعت»

کامل کنید

نام دوازده امام در جدول زیر آمده است. نام ایشان را پیدا کنید و دور آن‌ها خط بکشید. با حروف باقی‌مانده، کلمه‌ای پنج حرفی ساخته می‌شود. جمله‌ی زیر را با آن کامل کنید.

وظیفه‌ی ما در برابر امامان، است.

۱. امام علی علیه‌السلام	۲. امام حسن علیه‌السلام	۳. امام حسین علیه‌السلام
۴. امام سجاد علیه‌السلام	۵. امام باقر علیه‌السلام	۶. امام صادق علیه‌السلام
۷. امام کاظم علیه‌السلام	۸. امام رضا علیه‌السلام	۹. امام جواد علیه‌السلام
۱۰. امام هادی علیه‌السلام	۱۱. امام عسکری علیه‌السلام	۱۲. امام مهدی علیه‌السلام

*	ص	ا	د	ق	هـ	ا	ک	ح
ح	س	ی	ن	ط	ا	م	ا	س
س	ب	ا	ق	ر	د	هـ	ظ	ن
ج	ر	ع	ل	ی	ی	د	م	ا
ا	ض	ج	و	ا	د	ی	ع	ت
د	ا	ع	س	ک	ر	ی	*	*

۱- برای آشنایی با این شیوه، به صفحه ۲۶ مراجعه نمایید.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
امامت، خودشناسی، قرآن کریم	- آشنایی با سیره امامان و ادای احترام نسبت به ایشان	۷	- بیان ویژگی‌های رفتاری امامان و ادای احترام نسبت به ایشان	خیلی خوب - نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های رفتاری امامان علاوه بر آنچه در کتاب آمده را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌نماید. - امامان را به عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان همواره تلاش می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
	- الگوگیری از پیشوایان دین		- تلاش برای الگوگیری از پیشوایان دین	خوب - نمونه‌های متنوعی از ویژگی‌های رفتاری امامان را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌نماید. - امامان را به عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان در برخی اوقات تلاش می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	- آشنایی با قرآن کریم		- آشنایی با پیام قرآنی	قابل قبول - چند نمونه از ویژگی‌های رفتاری امامان را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌نماید. - امامان را به عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان تمایل نشان می‌دهد. - مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر - با کمک آموزگار چند نمونه از ویژگی‌های رفتاری امامان را بیان می‌کند و نسبت به ایشان ادای احترام می‌کند. - با راهنمایی آموزگار امامان را به عنوان بهترین الگوها معرفی می‌کند و برای الگوگیری از ایشان تمایل نشان می‌دهد. - با باری آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱- پیش از پرداختن به این درس بهتر است به این نکته توجه داشته باشیم که تربیت اخلاقی دامنه وسیعی دارد و نمی‌توان آن را به ساعات خاصی محدود کرد. دانش‌آموزان معمولاً در مدرسه دو نوع تربیت می‌شوند: یکی تربیت عمومی و ارادی و با نقشه که بر اساس برنامه‌ریزی‌های مدرسه صورت می‌گیرد و دیگری تربیت‌های غیرارادی و بی‌نقشه که تقریباً غیرعمدی است. خصلت‌ها و برخوردهای معلم و وضع ظاهری او بدون اینکه توجه داشته باشد، به دانش‌آموزان درس می‌دهد. همچنین نحوه اداره مدرسه، وسعت، نور و سایر ویژگی‌های مدرسه و برخوردهای سایر معلمان تأثیرات اخلاقی فراوانی بر کودک دارد. این درس به دنبال آموزش خصلت‌های نیکو به دانش‌آموزان است؛ شما معلمان گرامی با رفتار و خصلت‌های نیک خود می‌توانید به صورت عملی الگوی دانش‌آموزان در اجرای این خصلت‌ها باشید.

۲- در داستان ابتدای درس، علاوه بر معرفی بخشی از شخصیت امام کاظم (ع) به عنوان امام شیعیان، توجه به رأی دیگران و بهره‌گیری از نظرات آنان در قالب این داستان مورد توجه قرار گرفته است تا مخاطب بداند حتی امام نیز که در بالاترین جایگاه تعقل و خرد ورزی قرار دارد، خود را از مشورت بی‌نیاز نمی‌داند و به تجربه و نظرات کسانی که در جایگاه پایین‌تری از خود قرار دارند، احترام می‌گذارد. این مطلب می‌تواند اهمیت مشورت و نظرخواهی از دیگران را قبل از هر کاری به مخاطبان آموزش دهد و آنها را از تک‌روی و خودمحوری باز دارد، خصوصاً آن که امام تأکید دارند که گاه خداوند راه حل مسأله و مشکل را در ذهن کس دیگری قرار می‌دهد و حقیقت را بر زبان او جاری می‌کند، پس برای پیدا کردن راه درست، چاره‌ای جز مشورت با دیگران نیست.

۳- در داستان ورودی، برخی از آداب معاشرت در سیره امام مورد توجه قرار گرفته است. آدابی که در درس نهم به طور مستقیم به آن پرداخته شده است. آدابی که در این داستان به آن اشاره شده عبارتند از سلام کردن به هنگام وارد شدن به یک جمع، داشتن لبخند و تبسم بر لب، نداشتن جای مشخص در مجلس و همنشینی با زیر دستان که نشان از تواضع امام داشت.

۴- توجه به فقرا نیز نکته‌ای است که در داستان ورودی مورد توجه قرار گرفته است. این که امام ثمره کار و تلاش خود بر روی زمین را در اختیار فقرا قرار می‌داد، لزوم رسیدگی به فقرا را نشان می‌دهد، کسانی که توانایی مالی دارند باید به ضعیفان توجه بیشتری داشته باشند.

۵- برخی آداب غذا خوردن نیز در داستان بیان شده است؛ شروع غذا با نام خدا و پایان دادن آن با حمد و شکر الهی.

۶- در بخش دوم درس با عنوان «اهل بیت در قرآن» از این بزرگان به عنوان الگوهای برتر یاد شده و سپس در آیه درس به پاک بودن ایشان از هر گناه و بدی اشاره شده است. انتظار می‌رود که معلمان محترم در این قسمت ویژگی یک الگو و سرمشق خوب و مناسب را برای دانش‌آموزان بیان کنند. این ویژگی همان عدم خطا و اشتباه در اعمال آنان است که به ما این پیام را می‌دهد که می‌توانیم از تمام کارهای آنان پیروی کنیم و به تمام تعالیم آنان عمل کنیم، زیرا با توجه به آیه درس ایشان هیچ خطا و اشتباهی در گفتار و رفتار خود ندارند، این مطلب دانش‌آموزان را برای عمل به رفتارهای آنان، آماده می‌سازد.

۷- در قسمت دوم درس که به بخشی از سیره و اخلاق اهل بیت اشاره شده است، سعی شده تا مجموعه‌ای از اخلاق‌ها و رفتارهایی مورد توجه قرار گیرد که مناسب سن دانش‌آموزان باشد، این رفتارها در چهار حیطه مورد توجه قرار گرفته است. در ارتباط با خدا (اعمال عبادی)، در ارتباط با خود (رفتارهای شخصی)، در ارتباط با طبیعت (رفتار با حیوانات)، در ارتباط با دیگران (رفتار با خانواده، همسایگان، مهمانان، بیماران، فقرا و سایر مردم).

در بخش ارتباط با خدا به نماز و خصوصاً نماز اول وقت اشاره شده تا بار دیگر اهمیت آن برای دانش‌آموزان بیان شود. در بخش ارتباط با خود به رفتارهایی همچون آراستگی، نظافت، پرکاری و آرامش در زندگی توجه شده است. این بخش از درس فرصت خوبی برای آموزش این اعمال است.

در بخش ارتباط با طبیعت، مهربانی با حیوانات بیان شده که از این طریق می‌توان رفتار صحیح در برخورد با حیوانات و عدم آزار و اذیت آنان را برای دانش‌آموزان بیان کرد.

در بخش ارتباط با دیگران نیز مجموعه رفتارهای اهل بیت با اقشار مختلف جامعه مطرح شده است که با توجه به تضعیف برخی ارزش‌های اخلاقی در جامعه، زمان مناسبی برای اشاره به این ارزش‌ها و پرهیز از رفتارهای غلط است. رفتارهای اخلاقی همچون خوش‌قولی، امانتداری، گذشت، غیبت نکردن، مسخره نکردن از جمله این رفتارهاست که با توجه به رواج رفتارهایی که در نقطه مقابل این اصول اخلاقی قرار دارند، جا دارد که همکاران محترم، به تبیین دقیق این نکات بپردازند. همچنین توجه ویژه به فقرا، بیماران، همسایگان، مهمانان و در نهایت خانواده از جمله نکات مهمی است که در این بخش به آن توجه شده است تا بر اهمیت و جایگاه ویژه این افراد در جامعه تأکید شود. خصوصاً که متأسفانه در جامعه امروزی به حقوق همسایه و یا حتی اعضای خانواده توجه چندانی نمی‌شود.

جانشینان امام زمان (عج)

توضیحات درس

دانش آموزان در این درس با جانشینان امام زمان علیه السلام در دوران غیبت - از عصر غیبت تا امروز- آشنا می شوند. در پایان، با توجه به اهمیت موضوع مسئله «انتخاب مرجع تقلید» مطرح شده و به صورت اشاره ای و کوتاه، معترض بحث از احکام دینی می گردد.

جانشینان امام زمان (علیه السلام)

درس هشتم

از سال ها قبل همه می دانستند که فرزندی به نام مهدی از اهل بیت پیامبر (علیه السلام) به دنیا خواهد آمد. وقتی رسول خدا نام دوازده امام را برای مردم بیان می کرد، به آن ها فرمود: آخرین امام که نامش مهدی است، با ظالمان مبارزه می کند و حکومت های ستمگر را از بین می برد. دشمنان اهل بیت که این مطلب را می دانستند، خانه ی امام حسن عسکری (علیه السلام) را زیر نظر داشتند تا اگر نوزاد پسر می تولّد شد، او را به قتل برسانند؛ اما خدا حضرت مهدی (علیه السلام) را از شر آنان حفظ کرد.

آن حضرت در سحرگاه نیمه شعبان به دنیا آمد و مأموران حکومت نیز از تولّد او خیردار نشدند. امام حسن عسکری (علیه السلام)، به جز یاران بسیار نزدیک خود، کسی دیگر را از این ماجرا مطلع نساخت.

پس از شهادت امام عسکری (علیه السلام)، امام مهدی، به فرمان خداوند از چشم مردم پنهان شد، تا هر زمانی که خدا بخواهد و مردم آمادگی داشته باشند، قیام کند و جهان را پر از نیکی و عدالت سازد.

دوران غیبت

در درس پیش دانستیم که از نظر دینی وظیفه داریم از امامان معصوم (علیهم السلام) اطاعت کنیم. اکنون که در دوران غیبت هستیم، چگونه به این وظیفه ی خود عمل کنیم؟

امام مهدی (علیه السلام) برای ارتباط خود با مردم در دوران غیبت، چهار نفر از عالمان دینی را برگزید. پس از آن چهار نفر، ایشان افراد خاصی را با نام مشخص، به عنوان جانشین خود معرفی نکرده است؛ بلکه عالمان پرهیزکار و دین شناس هر زمان را به عنوان جانشینان خود قرار داده است.

یکی از این جانشینان در روزگار ما، امام خمینی (ره) بود. مردم ایران، به رهبری این عالم و مرجع بزرگ دینی توانستند حکومت ضدّ مردمی و ضدّ دینی شاه را سرنگون کنند و جمهوری اسلامی را به وجود آورند. آنان چون امام خمینی (ره) را جانشین امام زمان (علیه السلام) می دانستند، از او پیروی می کردند.

۳۶

اهداف درس

- ۱- آشنایی با زندگی امام زمان (عج)
- ۲- آشنایی با نایبان امام زمان (عج) در دوره غیبت و ادای احترام نسبت به ایشان
- ۳- آشنایی با اهمیت انتخاب مرجع تقلید

انتظارات

- ۱- آشنایی با زندگی امام زمان (عج) در کودکی
- ۲- آشنایی با نایبان امام زمان (عج) در دوره غیبت و ادای احترام نسبت به ایشان
- ۳- بیان اهمیت انتخاب مرجع تقلید

مراحل تدریس

هدف : بچه‌ها بدانند امام زمان (عج) همواره در کنار ما هستند و به انسان‌ها کمک و یاری می‌رسانند.

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- استفاده از تصویرخوانی برای شروع تدریس بسیار مناسب است.^۱ از دانش‌آموزان بخواهید ارتباط میان تصویر ابتدای درس و عنوان آن را بیان کنند (تصویر خورشید پشت ابر : امام زمان (عج) در زمان غیبت خود مانند خورشید پشت ابر هستند؛ وجود دارند اما دیده نمی‌شوند).

۲- می‌توان درس را با سی‌دی «نجوای یک کودک خردسال با امام زمان (عج)»، «دعای فرج»، «شعر آقا سلام» و یا شعری مناسب پیرامون امام زمان (عج) آغاز کرد. این محتوای صوتی یا تصویری را می‌توان به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی درس لحاظ نمود.

در انتها مناسب است از بچه‌ها بخواهید درک خود را از معنا و مفهوم کلی شعر، دعای فرج و... در قالب یک نوشته زیبا به کلاس ارائه دهند. این کار می‌تواند به صورت شفاهی نیز صورت گیرد.

۳- متن درس حکایتی شیرین از تولد امام مهدی (عج) و درباره خانواده ایشان است که می‌تواند خود شروعی مناسب برای تدریس ما باشد.

۴- از بچه‌ها بخواهیم با امام زمانشان گفت‌وگو کنند و با او درد دل کنند. شما فقط شرایط و فضا را مهیا و مساعد کنید تا هر کدام حرف دلشان را مطرح نمایند. این متن‌ها می‌تواند به صورت دل‌نوشته در کنار هم دسته‌بندی شده و در تابلوی مدرسه نصب شود.

۵- بهتر است این درس در صورت امکان، در ایام ولادت حضرت امام زمان (عج) ارائه شود. در این میان، تزئین کلاس و پخش شیرینی و شکلات و... برای ایجاد رابطه عاطفی با امام زمان (عج) بسیار راهگشاست.

فعالیت‌های پایان درس

گفت‌وگو کنید

در این فعالیت سعی کنید برای دانش‌آموزان این نکته را خوب تبیین کنید که اولاً «انسان به طور کلی هر چه را که به آن نیاز دارد ولی آن را نمی‌داند باید بپرسد تا آن را بداند» و ثانیاً «آن را باید از متخصص بپرسد و گرنه به اشتباه می‌افتد». اگر مثلاً بیمار می‌شود، باید به پزشک مراجعه نماید و نمی‌تواند از معلم خود بخواهد تا برایش دارو تجویز نماید؛ بر همین اساس در امور مربوط به دین و دین‌شناسی باید به متخصص آن مراجعه نماید. متخصص دین مراجع تقلید هستند که اگر از آنها پیروی نکنیم دستورات دین را که برای سعادت ما قرار داده شده است به درستی دریافت نمی‌کنیم و همین موجب گمراهی و سرگردانی ما می‌شود.

کامل کنید

رمز مسابقه : «من به یاد همه شما هستم.» امام زمان علیه السلام

در زمان حاضر، مراجع تقلید دینی جانشینان امام زمان (علیه‌السلام) شناخته می‌شوند که برای آگاهی از احکام دین باید به آن‌ها مراجعه کنیم و از دستوراتشان پیروی نماییم. البته رهبری جامعه‌ی اسلامی بر عهده‌ی یکی از ایشان است که به عنوان ولی فقیه شناخته می‌شود. ولی فقیه با آگاهی کامل از دستورات دینی و شرایط سیاسی و اجتماعی به اداره‌ی امور جامعه می‌پردازد.

گفت‌وگو کنید

اگر برای شناخت وظایف دینی به مراجع تقلید مراجعه نکنیم، چه مشکلاتی برای ما پیش می‌آید؟

کامل کنید

پاسخ سؤالات زیر را به ترتیب اعداد داده شده در جدول قرار دهید. سپس حروف را به ترتیب کنار هم گذاشته و بخوانید. جمله‌ی به دست آمده، یکی از سخنان امام زمان (علیه‌السلام) می‌باشد.

۱- اگر جایی آب نداشتیم، برای نماز خواندن، به جای وضو آن را انجام می‌دهیم. (۱۶-۱۷-۱۲)	۲- شهر امام رضا (ع) است. (۱۱-۱۴-۷)	۳- روشنی بخش شب‌ها. (۹-۱۳-۸)	۴- تعداد امانان بعد از امام حسین (علیه‌السلام). (۲-۴)	۵- حیوانی که با نام ذوالجناح می‌شناسیم. (۶-۱۵-۳)	۶- یکی مانده به آخر از حروف الفبا. (۱۰)
--	------------------------------------	------------------------------	---	--	---

امام زمان علیه‌السلام می‌فرماید :

۱- برای آشنایی با شیوه تصویرخوانی به صفحه ۲۳ مراجعه کنید.

به یاد همه پیروانشان هستند. او مانند خورشید پشت ابر به همگان سود و فایده خود را می‌رساند. ایشان برای هدایت و نجات مردم از گمراهی، عالمان پرهیزکار و دین‌شناس در هر زمان را به عنوان جانشینان خود معرفی نموده است تا مردم با پیروی از آنها، دستورات دینی خود را به خوبی یاد بگیرند.

ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
تجرب	- آشنایی با امام زمان (عج) - آشنایی با نائبان امام زمان (عج) - آشنایی با اهمیت غیبت و ادای احترام نسبت به ایشان - آشنایی با اهمیت انتخاب مرجع تقلید	۸	- آشنایی با امام زمان (عج) - آشنایی با نائبان امام زمان (عج) در دوره غیبت و ادای احترام نسبت به ایشان - بیان اهمیت انتخاب مرجع تقلید	- سه مورد از مشخصات امام زمان (عج) را بیان می‌کند. - نائبان امام زمان (عج) در دوره غیبت را معرفی می‌کند و ضمن بیان دو ویژگی و ادای احترام نسبت به آنها، آثار پیروی از ایشان را بیان می‌کند. - اهمیت انتخاب مرجع تقلید و پیروی از ولی فقیه را بیان می‌کند.
				- دو مورد از مشخصات امام زمان (عج) را بیان می‌کند. - نائبان امام زمان (عج) در دوره غیبت را معرفی می‌کند و ضمن بیان دو ویژگی از ایشان، نسبت به آنها ادای احترام می‌نماید. - اهمیت انتخاب مرجع تقلید را بیان می‌کند.
				- یک مورد از مشخصات امام زمان (عج) را بیان می‌کند. - نائبان امام زمان (عج) در دوره غیبت را معرفی کرده و ضمن بیان یکی از ویژگی‌های ایشان، نسبت به آنها ادای احترام می‌نماید. - اهمیت انتخاب مرجع تقلید را بیان می‌کند.
				- با کمک آموزگار یک مورد از مشخصات امام زمان (عج) را بیان می‌کند. - با راهنمایی آموزگار نائبان امام زمان (عج) در دوره غیبت را معرفی کرده و ضمن بیان یکی از ویژگی‌های ایشان، نسبت به آنها ادای احترام می‌نماید. - با یاری آموزگار اهمیت انتخاب مرجع تقلید را بیان می‌کند.

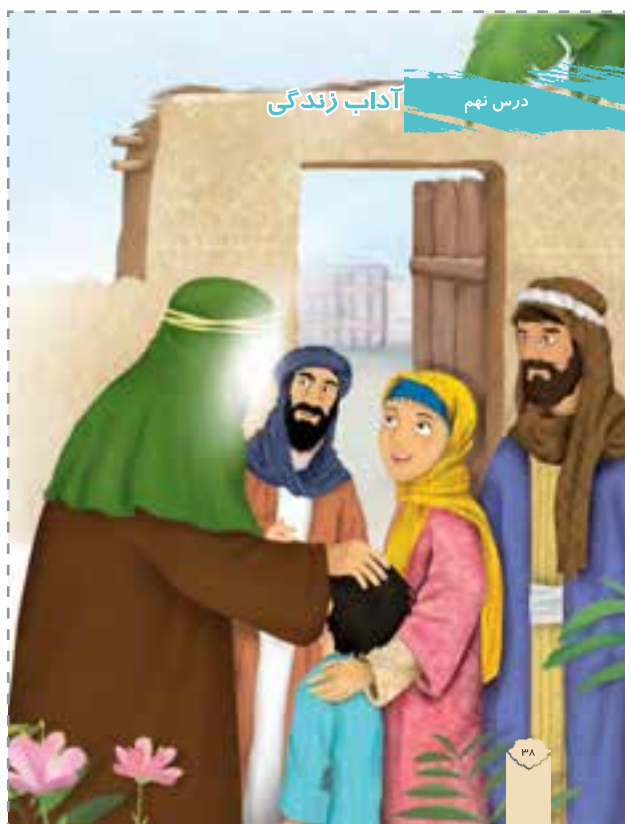
دانستنی‌های معلم

- ۱- در ابتدای درس به این مطلب اشاره شده است که از سال‌های قبل همه می‌دانستند که حضرت مهدی (عج) به دنیا می‌آید. این نکته از آن رو گفته شده تا مخاطب بداند با توجه به احادیث پیامبر و سایر ائمه شیعیان می‌دانستند که قرار است روزی حضرت مهدی به دنیا آید و به ظلم و ستم پایان دهد.
- ۲- در درس به این نکته توجه شده که ظهور امام زمان بستگی به خواست خدا و آمادگی مردم دارد. یعنی یکی از شرایط ظهور آن حضرت آماده شدن مردم برای پذیرش ایشان است. ما باید سعی کنیم تا با اصلاح رفتار خود و دیگران یاران و سربازان خوبی برای آن حضرت باشیم.
- ۳- امامان از سوی خداوند چند وظیفه مهم بر عهده دارند یکی از آن وظایف آموزش دین و احکام آن به مردم است. در دوران غیبت به فرموده خود امام زمان، مردم باید برای آگاهی از احکام دین و یافتن پاسخ و پرسش‌های دینی خود به فقها و عالمان دین مراجعه کنند. (اشاره به حدیث: فأما الحوادث الواقعة فارجعوا الی رواه حدیثنا فانهم حجتی علیکم. . . . کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۳)
- یعنی در دوران غیبت مراجع دینی باید این بخش از وظیفه امام را با توجه به دستور خود ایشان بر عهده گیرند. از جانشینان امام زمان در این درس، اشاره به این افراد دارد.
- امامان وظیفه دیگری نیز داشته‌اند و آن اجرای احکام و قوانین اسلام در جامعه است که جز از طریق تشکیل حکومت اسلامی میسر نمی‌شود. این وظیفه نیز در دوران غیبت بر عهده یکی از همین عالمان و مراجع دین خواهد بود که از مدیریت و بینش بالایی برخوردار باشد. که به این شخص ولی فقیه می‌گویند.
- ۴- در صورتی که دانش‌آموزی پرسید: این چهار نفر چه کسانی بودند؟ نام آنها عبارت است از: عثمان بن سعید، محمد بن عثمان، حسین بن روح، علی بن محمد سمري که هر کدام پس از دیگری از طرف امام زمان (عج) انتخاب می‌شدند.

آداب زندگی

توضیحات درس

این درس و دو درس دانش‌آموز نمونه و راه تندرستی، تحت مجموعه آداب و اخلاق اسلامی قرار دارند. اصولاً هدف از درس‌هایی که مربوط به بحث آداب می‌شوند، توجه دادن دانش‌آموزان به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و رفتارهای درست و پسندیده‌ای است که هر انسان مسلمانی می‌بایست به آن پایبند باشد و از رفتارهایی که در جهت مقابل این اعمال است، پرهیز کند. همانطور که از عنوان این درس آشکار است، در این درس قرار است تا برخی از آداب و رفتارهای پسندیده در هنگام حضور در اجتماع و ارتباط با دیگران بیان شود و مخاطب را متوجه برخی رفتارها و عادت‌های غلطی که در جامعه امروزی و خصوصاً جامعه دانش‌آموزی رواج دارد، نماید.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با آداب معاشرت در زندگی
- ۲- آشنایی با شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران و الگوگیری از ایشان

انتظارات

- ۱- آشنایی با آداب معاشرت و تلاش برای رعایت آنها
- ۲- آشنایی با شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران و تلاش برای الگوگیری از ایشان
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درس

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- استفاده از هنر و شیوه داستان‌گویی^۱ پیرامون موضوعات متنوع اخلاقی، در مورد این درس توصیه می‌گردد. بنابراین استفاده از کتاب‌هایی که ارزش‌های اخلاقی را در قالب داستان و حتی ضرب‌المثل‌های شیرین فارسی ارائه می‌کنند، توصیه می‌گردد. علاوه بر آن، فرازهای آموزنده از شرح حال بزرگان، دانشمندان، قهرمانان و... نیز در راستای آموزش غیر مستقیم آداب اخلاقی بسیار مفید می‌باشد. دانش‌آموزان پیرامون داستان‌هایی که می‌شنوند، تبادل نظر کرده و به ارائه نتایج اخلاقی و منطقی از داستان‌ها می‌پردازند. **نکته:** به طور کلی در آموزش غیر مستقیم باید از نتیجه‌گیری صریح و توصیه آنها به دانش‌آموزان اجتناب کرد و این امر را بر عهده خود آنان قرار داده تا آموزش از حالت غیر مستقیم خارج نگردد.

۲- استفاده از روش الگویی در آموزش این درس، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی غیر مستقیم است. در این روش معلم، مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی (سلام کردن، خوش‌رو بودن و...) را با اعمال و رفتار و شخصیت خود به طور غیر مستقیم به فراگیران آموزش می‌دهد. نباید بین گفتار و کردار معلم، چه در داخل و چه در خارج مدرسه تناقضی وجود داشته باشد. آثار و فوایدی که این روش به طور کلی به دنبال دارد، عبارتند از:

- یادگیری که در این روش، یادگیری عمدتاً از طریق مشاهده مستقیم صورت می‌گیرد، می‌تواند از مؤثرترین و پایدارترین نوع یادگیری باشد. امام صادق علیه السلام فرمود: «كُونُوا دُعَاءَ النَّاسِ إِلَى الْخَيْرِ بِغَيْرِ السِّتَرِ، لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْإِجْتِهَادَ وَالصَّدْقَ وَالْوَرَعَ»؛ مردم را از راهی غیر از زبان‌هایتان به خوبی دعوت کنید، به گونه‌ای که تلاش و راستگویی و پرهیزکاری را (در عمل) از شما ببینند.
- روند یادگیری، تفهیم و انتقال پیام به مرتبی سریع‌تر و با سهولت انجام می‌پذیرد.
- زمانی که مرتبی الگوهای انسانی را مشاهده می‌کند، به قابلیت‌ها و توانایی‌های انسانی خود پی می‌برد و در جهت شکوفایی آنها تلاش می‌نماید. به بیانی دیگر، مشاهده الگوها، اعتماد به نفس را در الگوپذیر تقویت کرده، او را در رسیدن به کمالات مطمئن‌تر می‌سازد و انگیزه وی را برای رسیدن به کمالات مورد مشاهده بیشتر می‌کند.

۳- ایجاد مسئله در ذهن دانش‌آموزان و برانگیختن آنان به تلاش برای حل آن، یکی از بهترین شیوه‌های آموزشی می‌باشد. این شیوه در این درس با طرح سؤالاتی این چنین می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛ تا دانش‌آموزان با اهمیت و مصادیق رعایت حقوق دیگران بیش از پیش آشنا گردند:

چگونه می‌توانی پدر و مادرت را خوشحال کنی؟

پدر بزرگ و مادر بزرگ را چگونه؟

از دوستی با چه کسی یا چه کسانی خوشحال نمی‌شوی؟

برای اینکه دوستت همیشه با تو دوست بماند، چه می‌کنی؟ مثال بزن.

آیا می‌توانی آن را نمایش دهی؟

.....

۴- می‌توانید با همکاری دانش‌آموزان، در مورد اهمیت و نتایج مفید رعایت کردن آدابی که در این درس به آنها اشاره شد، نمایشی تهیه و اجرا کنید^۲. همچنین می‌توانید به برخی آثار سوء رعایت نکردن آنها نیز بپردازید.

۱- برای آشنایی با شیوه قصه‌گویی به صفحه ۳۶ مراجعه نمایید.

۲- توضیح شیوه اجرای نمایش در صفحه ۲۶ گذشت.

فعالیت‌های پایان درس فکر کن و بگو

هدف این فعالیت، بسط و تثبیت محتوای درس می‌باشد که به تقویت اهداف درس در هر سه حیطه دانشی، نگرشی و رفتاری می‌پردازد.

گفت‌وگو کنید

آشنایی دانش‌آموزان با فوائد یک عمل، نقش مؤثری در تشویق به انجام آن و درونی‌سازی عمل ایفا می‌نماید. در این فعالیت دانش‌آموزان ابتدا به صورت گروهی آن را انجام داده و سپس نتیجه آن را به کلاس ارائه می‌کنند.

همراه با خانواده :

این فعالیت با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس قرار داده شده است که با مراجعه به ترجمه آیه و همفکری با اعضای خانواده به روشنی پاسخ آن مشخص می‌گردد.

چه خوب است سعی کنیم تا جلوتر از بزرگ‌ترها حرکت نکنیم، هنگام نشستن به آن‌ها پشت نکنیم، پای خود را پیش آن‌ها دراز نکنیم و از هر کاری که بی‌احترامی به آن‌هاست، خودداری کنیم.

فکر کن و بگو

- ۱- نمونه‌هایی از احترام به افراد سالمند در خانواده و جامعه را بیان کنید.
- ۲- چه نمونه‌های دیگری از آداب معاشرت، که نزد خانواده و فامیل باید رعایت شود، می‌شناسید.

گفت‌وگو کنید

رعایت آداب معاشرت، چه فایده‌هایی در زندگی ما دارد؟

همراه با خانواده

با کمک خانواده، به ترجمه آیه ۱۱ سوره‌ی حجرات مراجعه کنید. چرا خدا ما را از مسخره کردن دیگران نهی کرده است؟

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، پیامبری، خودشناسی، قرآن کریم	- آشنایی با آداب معاشرت	۹	- آشنایی با آداب معاشرت و تلاش برای رعایت آنها - آشنایی با شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران و تلاش برای الگوگیری از ایشان	خیلی خوب
	- آشنایی با شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران و الگوگیری از ایشان			خوب
	- آشنایی با قرآن کریم			قابل قبول
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر
				<p>- نمونه‌هایی از آداب معاشرت را به همراه فوائد آن بیان می‌کند و در همه موارد آنها را رعایت می‌کند.</p> <p>- نمونه‌هایی از شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران را بیان می‌کند و در همه موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.</p> <p>- پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.</p>
				<p>- نمونه‌هایی از آداب معاشرت را به همراه فوائد آن بیان می‌کند و در اغلب موارد آنها را رعایت می‌کند.</p> <p>- نمونه‌هایی از شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران را بیان می‌کند و در اغلب موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.</p> <p>- پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.</p>
				<p>- نمونه‌هایی از آداب معاشرت را به همراه فوائد آن بیان می‌کند و در برخی موارد آنها را رعایت می‌کند.</p> <p>- نمونه‌هایی از شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران را بیان می‌کند و در برخی موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.</p> <p>- مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.</p>
				<p>- با کمک آموزگار نمونه‌هایی از آداب معاشرت را به همراه فوائد آن بیان می‌کند و در برخی موارد آنها را رعایت می‌کند.</p> <p>- با راهنمایی آموزگار نمونه‌هایی از شیوه ارتباط پیامبر(ص) با دیگران را بیان می‌کند و در برخی موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.</p> <p>- با یاری آموزگار مفهوم پیام قرآنی را بیان می‌کند.</p>

دانستنی‌های معلم

۱- متأسفانه در بین نوجوانان و جوانان امروزی، رفتارهای غلطی شایع شده است که اصول اخلاقی جامعه ما را تهدید می‌کند. این رفتارهای غلط موجب شده است تا جامعه ما به سمت یک نوع بی‌اخلاقی سوق پیدا کند و ضعف‌های اخلاقی آن گسترش یابد. این رفتارهای ضد اخلاقی باعث شده تا ما در روابط اجتماعی و نوع تعامل با دیگران، آن‌گونه که در شأن یک انسان مسلمان است عمل نکنیم و از این رو شاهد بروز و ظهور بد اخلاقی‌ها و ناهنجاری‌های مختلفی در جامعه باشیم.

هشدار نسبت به این رفتارهای غلط باید از دوران کودکی شروع و ریشه‌های آن در همین دوران خشکیده شود. دانش‌آموزان عادت‌های غلطی همچون تمسخر دوستان و هم‌کلاسی‌ها، بی‌احترامی به بزرگ‌تر خود، حرف زدن در هنگام صحبت دیگران و... دارند که در درس به آنها اشاره شده است.

۲- عنوان درس «آداب زندگی» است. کلمه آداب جمع ادب است. پس منظور مجموعه رفتارهای مؤدبانه‌ای است که باید در زندگی اجتماعی خود به آنها پایبند باشیم. قرن‌هاست که درباره این موضوع کتاب‌های مختلفی تحت عنوان «آداب معاشرت» نوشته شده است که این نشان از توجه مسلمانان به رفتارهای اخلاقی در جامعه دارد. عنوان این درس هم، ساده شده «آداب معاشرت» است تا برای دانش‌آموز قابل فهم باشد.

۳- درس با بیان سیره و رفتار پیامبر در روابط اجتماعی خود آغاز شده است و هدف از آن، الگو قرار دادن آن حضرت در رعایت آداب و رفتارهای صحیح معاشرت است. زیرا دانش‌آموز، در کتاب‌های هدیه‌های آسمانی سال‌های گذشته بارها داستان‌هایی را از پیامبر شنیده که سخن از مهربانی او با همگان و خصوصاً کودکان داشته است. از این رو در قلب خود علاقه بسیاری نسبت به شخصیت دوست داشتنی ایشان احساس می‌کند و به خوبی آماده است تا رفتارهای خود را به این شخصیت محبوب نزدیک کند و او را سرمشق و الگوی خود قرار دهد. حال که قرار است در این درس، برخی رفتارهای صحیح را در وجود دانش‌آموز نهادینه کنیم، بهتر است که نشان دهیم این رفتارها از سوی پیامبر رحمت و مهربانی نیز مورد توجه بوده و ایشان بیش از دیگران به آن عمل می‌کرده است. امید است که دانش‌آموز با توجه به شناخت و علاقه‌ای که به پیامبر دارد، سعی در الگوگیری از رفتارهای آن حضرت نماید. خوش اخلاقی، سلام کردن به همگان، قطع نکردن سخن دیگران، بلند نخندیدن، خوب گوش دادن و... از جمله رفتارهایی است که دانش‌آموزان بایستی فرا گیرند و همه این رفتارها در سیره پیامبر بیان شده است.

۴- در این درس سعی شده تا در حد فهم و درک دانش‌آموز، اهمیت و فلسفه عمل به آداب معاشرت بیان شود، و آن گسترش صمیمت و مهربانی در بین انسان‌ها و جلوگیری از ایجاد دشمنی‌ها و کدورت‌ها در بین افراد است. امروزه شاهدیم که ریشه بسیاری از اختلافات رایج در بین خانواده‌ها، اقوام، دوستان و آشنایان، عدم رعایت برخی از همین رفتارها و آداب است. (بیان این فلسفه در صفحه ۳۹ و در پایین آیه قرآن آمده است و در فعالیت «گفت‌وگو» کنید نیز به آن توجه شده است.)

۵- یکی از رفتارهای شایع و غلط در بین دانش‌آموزان، سر و صدا و حرف زدن در هنگام صحبت کردن معلم، پدر و مادر و یا دوستانشان است. در این درس با توجه به حدیث پیامبر زشتی و قبح این عمل ذکر گردیده است. درباره علت این که پیامبر از قطع کردن سخن دیگران به چنگ زدن تشبیه نموده‌اند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) چنگ زدن کار حیوانات است، پس قطع کردن صحبت دیگران آنقدر ناپسند است که به عنوان عمل غیر انسانی از آن یاد شده است.

ب) اثر زخمی که در صورت ایجاد می‌شود، به علت حساسیت پوست صورت، تا مدت‌ها باقی می‌ماند. ناراحتی و دلخوری که

ما در دل دوست خود به خاطر قطع صحبت او ایجاد کرده‌ایم، تا مدت‌ها در قلبش باقی می‌ماند. همچنین زخم صورت دردناک‌تر از سایر نقاط بدن است، و این بیانگر دردناک بودن این عمل در ذهن و قلب طرف مقابل است.

ج) شاید مراد از چنگ زدن به صورت، تشبیهی باشد از چنگ زدن و خدشه وارد کردن روح و روان انسان. یعنی با پریدن در وسط صحبت کسی، روح و روان و یا اعصاب فرد را خدشه‌دار می‌کنیم.

همکاران محترم می‌توانند با نوشتن حدیث بر روی تخته از دانش‌آموزان بخواهند تا دربارهٔ این تشبیه پیامبر و چرایی این تشبیه خود توضیح دهند. قطعاً آنان به موارد بیشتری از این سه موردی که ما از معنای حدیث استخراج کردیم، اشاره خواهند کرد.

۶- یکی از مشکلات رایج در بین دانش‌آموزان، در گوشی صحبت کردن است که متأسفانه در بین دانش‌آموزان دختر شیوع بیشتری دارد باید آنان را متوجه کرد که این عمل موجب دلخوری دوستان و اطرافیان می‌شود، چون آنها گمان می‌کنند ما داریم علیه آنان صحبت می‌کنیم و برای همین آرام و در گوشی سخن می‌گوییم. این عمل اینقدر ناپسند است که خداوند آن را عملی شیطانی و مورد رضایت شیطان نامیده است.

۷- گذاشتن اسامی ناپسند بر روی یکدیگر و یا دست انداختن دوستان و یا مسخره کردن عیب‌های دیگران از جمله رفتارهای رایج دانش‌آموزی است. باید به آنان آموخت که ما حق نداریم دل دیگران را بشکنیم و موجبات ناراحتی و غصهٔ دوستان را فراهم آوریم. شاید آن کسی که ما او را مسخره می‌کنیم یکی از بندگان خوب خدا باشد و خدا او را بسیار بیشتر از ما دوست داشته باشد و ما با آزردن او باعث خشم خدا شویم. (به این نکته در فعالیت «همراه با خانواده» توجه شده است.)

۸- در بحث احترام به بزرگ‌ترها، توجه به این نکته لازم است که دانش‌آموز بایستی در کنار پدر و مادر و معلم و پدر بزرگ و مادر بزرگ و سایر افراد بزرگ در اجتماع، خواهر و برادر بزرگ‌تر از خود را نیز بگنجاند و یاد بگیرد به آنها هم احترام بگذارد. در این قسمت مواردی از احترام به بزرگ‌ترها ذکر شده است که معلمان می‌توانند سایر موارد را از خود دانش‌آموزان سؤال کنند.

راه تندرستی

توضیحات درس

با توجه به این که در جامعه دانش آموزی با مشکلاتی همچون کم تحرکی، عدم تغذیه و خواب مناسب روبه‌رو هستیم و دانش‌آموزان به دلیل مقتضیات دنیای امروز و سرگرم شدن با تلویزیون، رایانه و... تندرستی خود را مورد تهدید قرار می‌دهند، در این درس بر اهمیت مواردی همچون ورزش، تغذیه مناسب و خواب کافی تأکید شده است.

درس دهم
راه تندرستی

چوپان، دست و پای گوسفندی را که فرار کرده بود، گرفت و بر دوش خود انداخت و به سمت گله حرکت کرد. هنوز به گله نرسیده بود که چهره‌ی مهربان مردی که در حال عبور از صحرا بود، توجه او را به سوی خود جلب کرد. نزدیک‌تر رفت. پیامبر خدا بود. گوسفند را به آرامی از دوش خود پایین آورد و به پیامبر گفت: دیدی که به چه آسانی این گوسفند را گرفتم و آوردم. زور من بسیار است و تاکنون کسی نتوانسته است در کشتی پشت مرا بر خاک زند. آیا حاضری با من کشتی بگیری؟ اگر پشت مرا بر زمین بزنی، این گوسفند را به شما هدیه می‌کنم. پیامبر با لبخندی قبول کرد. هنوز چند دقیقه‌ای از شروع کشتی نگذشته بود که چوپان خود را نقش بر زمین دید. باورش نمی‌شد. از پیامبر خواست که یک بار دیگر با او کشتی بگیرد. مطمئن بود که این بار حتماً پیامبر را شکست می‌دهد. اما این بار زودتر از قبل پشتش به خاک رسید. گیج و مبهوت مانده بود. به قول خود عمل کرد و گوسفند را به پیامبر هدیه داد. پیامبر از او تشکر کرد و گوسفند را بازگرداند.

پیشوایان دین ما، به سلامتی و تندرستی خود توجه داشتند و به تیراندازی، شتا، اسب سواری و حتی کشتی که از ورزش‌های رایج آن زمان بود، سفارش می‌کردند. آنان گاهی در مسابقات اسب سواری و تیراندازی شرکت می‌کردند و به برندگان این مسابقات جایزه می‌دادند.

گفت‌وگو کنید

شما برای حفظ سلامتی خود چه کارهایی را انجام می‌دهید؟

۴۳

۴۴

اهداف درس

- ۱- آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم
- ۲- آشنایی با سیره نبوی در تربیت بدنی و الگوگیری از ایشان

انتظارات

- ۱- آشنایی با عوامل و فوائد حفظ سلامتی و تلاش برای رعایت آنها
- ۲- آشنایی با سیره پیامبر(ص) در مورد تربیت بدنی و تلاش برای الگوگیری از ایشان

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

- ۱- می‌توانید درس را برای بچه‌ها به صورت قصه‌گویی^۱ و با حال و هوای مناسب آن تعریف کنید و یا با نمایش^۲ و بازی داستان درس توسط دانش‌آموزان، تدریس خود را آغاز نمایید.
- ۲- می‌توانید کلاس را با پخش نوای زورخانه آغاز کنید. این محتوای صوتی می‌تواند قسمتی از محتوای بسته آموزشی درس را تشکیل دهد.
- ۳- می‌توانید از زنگ ورزش دانش‌آموزان استفاده نموده و در تلفیق با درس هدیه‌ها به موضوع مورد نظر بپردازید.
- ۴- می‌توانید با کمک بچه‌ها، از داستان درس، قصه دیواری تهیه کنید و آن را به اجرا درآورید.
- ۵- می‌توانید با طرح پرسش‌های زیر درس را آغاز نمایید:
 - ۱- شما ورزش می‌کنید؟
 - ۲- چه ورزش‌هایی را دوست دارید؟
 - ۳- ورزش چه فایده‌ای برای ما دارد؟
 - ۴- شما برای سلامتی خود چه کار می‌کنید؟
 - ۵- شکر توانایی را چگونه باید به جا آورد؟
- ۶- می‌توانید تابلویی با عنوان «راز تندرستی» در کلاس نصب نمایید که مطالب آن به صورت هفتگی تعویض می‌شود. در هر هفته دانش‌آموزان یکی از رازهای تندرستی را نوشته و در آن تابلو نصب می‌کنند.
- ۷- دانش‌آموزان می‌توانند در رابطه با یکی از قهرمان و پهلوانان شهر خود، تحقیقی به عمل آورده و نتیجه آن را در کلاس گزارش نمایند.
- ۸- می‌توانید نمایشی برنامه‌ریزی نمایید که نتایج زیاد خوردن، دیر خوابیدن، تنبلی و سستی و... را در این قالب به دانش‌آموزان منتقل نمایید^۳.

فعالیت‌های پایان درس

گفت‌وگو کنید

در این درس بر خلاف دروس قبلی، فعالیت «گفت‌وگو کنید» در میان درس قرار گرفته است و این از آن جهت بوده که این فعالیت مقدمه بیان مطالب پس از خود است. دانش‌آموزان به صورت فردی یا گروهی به این فعالیت پاسخ داده و با استفاده از مجموع نظرات آنها به ادامه تدریس می‌پردازیم.

۱- برای آشنایی با شیوه قصه‌گویی به صفحه ۳۶ مراجعه نمایید.

۲ و ۳- توضیح این شیوه در صفحه ۲۶ گذشت.

فکر کن و بگو

با توجه به اهمیتی که اسلام برای «ورزش» قائل است و با هدف بسط و گسترش اهداف درس، این فعالیت تنظیم شده است که دانش‌آموزان به فایده‌های مختلف جسمی و روحی ورزش از جمله شادابی بیشتر بدن، فعال‌تر شدن ذهن و در نتیجه یادگیری بهتر درس‌ها، و... اشاره می‌نمایند.

کامل کنید

اگر حرف اول پاسخ‌ها (سجده، لاله، اِذان، مهدی [علیه السلام]، توانا، یوسف) را کنار هم قرار دهیم؛ رمز مسابقه یعنی کلمه «سلامتی» ساخته می‌شود.

کامل کنید

پاسخ این سؤالات را بنویسید؛ سپس حرف اول پاسخ‌ها را در کنار هم قرار دهید و با کلمه‌ای که به دست می‌آورید، حدیث را کامل کنید.

- ۱- یکی از واجبات نماز که بعد از رکوع می‌آید.
- ۲- نام گلی که یاد آور شهیدان است.
- ۳- قبل از نماز گفته می‌شود و اعلام کننده‌ی وقت نماز است.
- ۴- نام کسی که همه‌ی مسلمانان منتظر آمدنش هستند.
- ۵- این بیت را کامل می‌کند: شکرانه‌ی بازوی بگرفتن دست ناتوان است
- ۶- یکی از فرزندان حضرت یعقوب (علیه السلام) که مورد حسادت برادرانش قرار گرفت.

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): «دو نعمت است که ارزش آن‌ها در نزد مردم ناشناخته است: و اَمْنِیت.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، پیامبری، خودشناسی	- آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم	۱۰	- آشنایی با عوامل و فوائد حفظ سلامتی و تلاش برای رعایت آنها - آشنایی با سیره پیامبر(ص) در مورد تربیت بدنی و تلاش برای الگوگیری از ایشان	- عوامل و فوائد حفظ سلامتی را به همراه دو روایت بیان می‌کند و در همه موارد آنها را رعایت می‌نماید. - سیره پیامبر(ص) را در مورد تربیت بدنی بیان می‌کند و در همه موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.
				- عوامل و فوائد حفظ سلامتی را به همراه یک روایت بیان می‌کند و در اغلب موارد آنها را رعایت می‌نماید. - سیره پیامبر(ص) را در مورد تربیت بدنی بیان می‌کند و در اغلب موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.
	- آشنایی با سیره نبوی در تربیت بدنی و الگوگیری از ایشان			- عوامل و فوائد حفظ سلامتی را بیان می‌کند و در برخی موارد آنها را رعایت می‌نماید. - سیره پیامبر(ص) را در مورد تربیت بدنی بیان می‌کند و در برخی موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.
				- با کمک آموزگار عوامل و فوائد حفظ سلامتی را بیان می‌کند و در برخی موارد آنها را رعایت می‌نماید. - با راهنمایی آموزگار سیره پیامبر(ص) را در مورد تربیت بدنی بیان می‌کند و در برخی موارد برای الگوگیری از ایشان تلاش می‌نماید.

دانستنی‌های معلم

۱- شاید این پرسش مطرح شود که لزوم توجه به ورزش، تغذیه و خواب مناسب از سوی مربیان بهداشت بارها برای دانش‌آموزان گفته شده است و دیگر نیازی به بیان این مطلب در درس دینی نیست. در پاسخ باید گفت که اولاً ما نمی‌خواهیم با همان رویکرد مربیان بهداشت به بیان این موضوعات بپردازیم بلکه می‌خواهیم با رویکرد دینی این مسائل را مورد توجه قرار دهیم، ثانیاً برای اینکه بتوانیم فرهنگی را در بین دانش‌آموزان نهادینه کنیم لازم است تا به طرق مختلف و از منظرهای گوناگون به تبیین آن بپردازیم، از این رو صرفاً نمی‌توان با اتکا به دانسته‌های منتقل شده از سوی مربیان بهداشت، فرهنگ صحیح تندرستی را ترویج کرد بلکه خوب است با توجه به گرایشات دینی مخاطبان، به این مسئله از زاویه دین نیز نگاه کرد.

۲- معلمان محترم توجه داشته باشند که منظور این درس از توجه به ورزش، سوق دادن دانش‌آموزان به ورزش‌های تخصصی و حرفه‌ای نیست، بلکه منظور ترویج فرهنگ ورزش‌های عمومی و همگانی است؛ ورزش‌هایی که برای هرکس به راحتی قابل دسترسی

است و نیازی به اختصاص هزینه خاص و ویژه‌ای نیست و بار مالی برای خانواده ندارد. ورزش‌هایی مانند کوهنوردی، دو، پیاده‌روی، فوتبال و... البته این ورزش بنابر موقعیت جغرافیایی هر منطقه قابل تغییر است، مثلاً در شهرهای ساحلی می‌توان به ورزش شنا و البته در محیطی امن اشاره کرد. بازی‌های بومی و دسته جمعی نیز چون هدف ما یعنی تحرک داشتن را تأمین می‌کند، نمونه‌ای از ورزش است. بازی‌هایی مثل زو، لی لی و...

۳- نکته مهم در این است که ما به دنبال ترویج ورزش‌های قهرمانی نیستیم، هرچند آنها را نفی نیز نمی‌کنیم. در ورزش‌های قهرمانی، تنها به مدال، پول و مقام توجه می‌شود و ارزش‌های اخلاقی که در ورزش پهلوانی مورد توجه است، نادیده گرفته می‌شود. در ورزش پهلوانی، که ریشه در فرهنگ دیرینه ما دارد، ارزش‌هایی همچون جوانمردی، اخلاق محوری و ایمان اهمیت دارند به پول و شهرت و مقام. در این درس با توجه به رویکرد پهلوان منشی در ورزش به این نکته توجه داده‌ایم که یک فرد نیرومند بایستی به شکرانه این قدرت، دستگیر و یاری‌گر مظلومان و ناتوانان باشد و از قدرت خود برای خدمت به این افراد استفاده کند نه برای قلدری و گردن‌کشی.

۴- داستان ابتدای درس، نمونه جالبی از توجه پیامبر به ورزش است. ما در این درس تأکید داشته‌ایم تا حتماً نمونه‌هایی از روحیه ورزشی را در پیامبر و ائمه نشان دهیم. به این دلیل که نگاه دانش‌آموز به این بزرگان، صرفاً یک نگاه تک بعدی است. یعنی او معصومین را تنها در عرصه عبادت و اخلاق سرآمد و پیش رو می‌داند و به خاطر آموزش‌های تک بعدی و ناقصی که به او داده شده است، گمان می‌کند که امامان تنها به عبادت و دعا و مسائل اخلاقی توجه داشته‌اند و سرمشق‌هایی در این عرصه بوده‌اند. اما اگر او بداند که پیشوایان دینی او در عرصه ورزش نیز جزو پیش تازان عصر خود بوده‌اند، بی می‌برد که آنان در همه عرصه‌ها قابل پیروی و تبعیت‌اند و الگوهای کامل و جامع‌اند. همچنین با توجه به علاقه‌ای که کودکان و نوجوانان به ورزش و قهرمانان ورزشی دارند، قطعاً هنگامی که امامان خود را پیش رو در این عرصه نیز بدانند، بر علاقه و محبت قلبی آنان به امامان نیز افزوده می‌شود و احساس نزدیکی بیشتری به آنان می‌کنند.

۵- در مطالب مطرح شده پس از داستان ورودی، این مطلب گفته شده که ائمه به ورزش‌های رایج آن زمان همچون تیراندازی، اسب‌سواری و... می‌پرداختند. عبارت «ورزش‌های رایج آن زمان» از آن رو آورده شده است تا اشاره‌ای به این نکته باشد که لزوماً نیز نباید برای تبعیت از ائمه به اسب‌سواری و تیراندازی با کمان بپردازیم. بلکه اینها ورزش‌های آن زمان بوده و در این زمان می‌توان از ورزش‌های امروزی استفاده کرد.

۶- در بحث تغذیه گفته شده که غذا را باید کامل و به موقع بخوریم. واژه کامل اشاره به این دارد که یک غذای خوب باید مجموعه‌ای از موارد مورد نیاز بدن را تأمین کند یعنی مجموعه‌ای از گوشت، سبزی، حبوبات و... را دارا باشد. ذکر این نکته به دانش‌آموزان بی‌فایده نیست که غذاهایی مانند پیتزا، ساندویچ و... اگرچه انسان را سیر می‌کنند ولی غذاهای کاملی نیستند و همه نیازهای بدن را تأمین نمی‌کنند. کلمه «به موقع» هم اشاره به این مطلب دارد که صبحانه باید اول صبح خورده شود و شام نیز دو ساعت قبل از خواب. چون ما مشاهده می‌کنیم که کودکان و نوجوانان یا صبحانه نمی‌خورند یا دیر هنگام آن را میل می‌کنند و شام را نیز با فاصله کوتاهی قبل از خواب می‌خورند.

۷- دانش‌آموزان باید بدانند هر نعمتی که در دنیا از آن برخورداریم، مسئولیت و وظیفه‌ای داریم. اگر از نعمت توانمندی و قدرت برخورداریم، وظیفه ما توجه به ناتوانان و ضعیفان است. پس هیچ نعمتی را خداوند بدون یک وظیفه و مسئولیت به ما نداده است.

۸- بیان این شعر ملک الشعرای بهار در خصوص ورزش خالی از لطف نیست :

که ورزش‌دگی مایه بندگی است
که فرجام سستی سرافکندگی است

تن زنده والا به ورزش‌دگی است
به ورزش‌گرای و سرافراز باش